

HATAY İLİ YAYLADAĞI İLÇESİ OLGUNLAR KÖYÜ ASBEST MARUZİYETİ

DR. EŞREF ATABEY

Jeoloji Yüksek Mühendisi / Tıbbi Jeoloji Uzmanı

Olgunlar köyü yerleşim alanı, KD-GB istikametinde uzanan bir sırtın güney yamacı üzerinde olup, krizotil asbest bulunduran bir zon üzerindedir. Köyün zemini peridotit, dunit, serpantin, altere olmuş gabro kayalarından oluşur. Bu kısım breşik olup, tamamen deforme olmuş, serpantinleşen kısımlar krizotil asbeste dönüşmüştür. Köyün batı ve kuzeyindeki sırt ise kireçtaşı kayalarındır. Her iki kaya kütlesi arasındaki zon ezik zondur ve alterasyon sonucunda yoğun bir şekilde **antigorit ve krizotil asbest** oluşmuştur. Krizotil asbest damarları 30-50 cm kalınlığında olabilmektedir. Alterasyonla bu asbestli kısımlar lifsi ve toz haline gelebilmektedir.

Olgunlar köyün yerleşim alanı serpantinleşmiş, altere olmuş peridotit, dunit, peridotit kayaları olup, krizotil asbest oluşumları mevcuttur (Atabey, 2009, 2010a, 201b).

Olgunlar köyü kuzeyindeki tepenin batı yamacında gözlenen serpantinleşmiş kütle içinde damarlar şeklinde gelişmiş asbest oluşumu (açık kısımlar) (Atabey, 2009, 2010a, 201b).

OLGUNLAR KÖYÜNDE ASBEST KULLANIMI

Olgunlar köy yerleşim merkezi krizotil asbest lifleri ve tozlarının etkisi altında bulunmaktadır. Tarla ve bahçe toprağı asbest içermektedir. İlköğretim Okulu zeminini oluşturan kayalar içinde asbest oluşumu mevcuttur.

A

B

C

A-Olgunlar köyü tarla ve bahçe toprağında asbest bulunmaktadır, B, C-İlköğretim Okulu temelindeki kayalar içinde ve okul bahçesindeki asbestli kayalar (Atabey, 2009, 2010a, 201b).

Olgunlar köyünde asbestli malzeme köy merkezinde değişik noktalardan alınarak, evlerin damlarında izolasyon maddesi olarak, konutların sıva ve badanalarında kullanılmıştır/kullanılmaktadır.

A

B

A- Değişik amaçlar için kullanılmak üzere asbestli malzemenin alındığı ocaklar.

B-Evlerin damlarında izolasyon maddesi olarak kullanılmış olan asbestli malzeme (Atabey, 2009, 2010a, 2011b).

A

B

A, B-Olgunlar köyü bazı konutların duvarlarının sıva ve badanasında asbest kullanımı (Atabey, 2009, 2010a, 2011b).

Krizotil asbest damarları ve etkisi Şakşak köyü ile Olgunlar köyü yol kavşağındaki yarmada da görülmektedir.

Şakşak köyü ile Olgunlar köyü yol kavşağında serpantin kayaları içinde görülen krizotil asbest damarları (beyaz) (Atabey, 2010a, 2011b).

OLGUNLAR KÖYÜNDE ASBEST MARUZİYETİ

Olgunlar köyünün yerleşim alanında yer alan kayalar içinde krizotil asbest lifleri ve tozu bulunmaktadır. Dolayısıyla köy halkı çevresel olarak krizotil asbest mineral tozu etkisindedir. Asbest tozuna maruziyet tarla ve bahçe işleri sırasında, evlerin damlarında, duvarlarında sıva ve badanalarında asbestli malzeme kullanımı, asbestli malzemenin çıkartılması sırasında, hayvan otlatma, sokak aralarının temizlenmesi, rüzgarla tozların taşınmasıyla olabilmektedir.

65-70 haneli Olgunlar köyünün konutlarının yaklaşık 50 hanesi yığma taş duvardır. Konutların damlarında serpantin malzemesi ve konutların içlerinin sıva ve badanada asbest

kullanılmıştır. Nemlenme-kuruma olaylarıyla asbestli sıva ve badana sürekli tozlaşmakta ve asbest tozlarını konutlarda yaşayan insanlar solumaktadırlar.

OLGUNLAR KÖYÜ ASBEST RİSK DEĞERLENDİRMESİ

1-Olgunlar köyü merkezi doğu batı yönlü bir zon boyunca asbest lifleri ve tozu etkisi altındadır.

2-Köyde 65-70 hane yer almakta olup, bunların yaklaşık 50 adedi yığma taş duvar, damlarında serpantin malzemesi ile sıva ve badanasında asbest malzeme kullanılmış olan konutlardır.

3-Köyde yapılan incelemede, asbeste maruziyet bakımından daha fazla risk, yığma taş duvar, sıva ve badanada asbest malzeme kullanılmış olan konutlardır.

4-Evlerin içleri sıva ve badanasında asbest malzeme kullanılmıştır. Nemlenme ve kuruma dönemlerinde sürekli tozlaşma olacağından ev içinde solumaya bağlı insanlarda hasta olma riski olabilecektir.

5-Olgunlar köyü merkezi ile tarla, bağ ve bahçeleri asbestli zon üzerindedir. Bağ ve bahçe faaliyetleriyle sürekli tozlaşma olacağından, insanlar asbest tozu maruziyeti altında kalabileceklerdir.

6-Asbestin yoğun bulunduğu kısım, köyün üst bölümüdür. Köy merkezi eğimli bir yamaç üzerinde kurulmuş olup, yağış ve sellenme ile yukarıdan köy yaşam alanına sürekli asbest malzemesi ve çamuru taşınımı olabilecektir. Sokak araları ve konutların çevresinde biriken asbestli malzeme kuruyup tozlaşacak ve bu tozları insanların solunum yoluyla almalarıyla sağlık riski oluşabilecektir.

7-Asbest tozuna maruziyetin keçiler üzerinde bilimsel incelemesi yapılmamış olsa da asbest tozunun köyün keçilerini ne kadar etkilediği belirtilmektedir. Olgunlar köyüne ait keçilerin akciğerlerinde lekelenme ve beneklenme olduğu, buna rağmen diğer yakın köylere ait keçilerin akciğerlerinde beneklenme ve lekelenmenin görülmediği, kasaplık yapan köyün önceki muhtarı Hüseyin Gençtürk tarafından belirtilmektedir. Bu durum asbeste maruziyetin etkisini ortaya koymaktadır.

8-Köyde yapılan epidemiyolojik ve tıbbi araştırmalarda asbest tozu solumasına bağlı mezotelyoma vakalarının olduğu belirtilmektedir.

9-Olgunlar köyü, kireçtaşı birimi ile tektonit ve kümülat birimi arasındaki doğu batı yönlü tektonik hat boyunca gelişmiş olan yükseltinin güney yamacı üzerinde yer almaktadır. Bu iki birim arasındaki tektonik ilişki nedeniyle iki birimin sınırında dev kireçtaşı blokları bulunmaktadır. Bu konumuyla depremsellik yönünden de riskli bir konuma gelmektedir. Köyün üst kısmında tepede yer alan kireçtaşı blokları gerek blokların temelindeki yoğun killeşme olayları ve gerekse depremsellik bakımından yerlerinden hareket ederek yamaçta yer alan konutlara zarar vermeleri kaçınılmaz olacaktır.

10-Köy merkezi zemini serpantinleşmiş ve killeşmiş zemin olduğundan yer yer zemin kaymaları da olabilecektir.

ÖNERİLER

JEOLJİK ÖZELLİKLERİ, TOPOĞRAFİK KONUMU, KAYA DÜŞMESİ, HEYELAN, SELLENME, ASBESTE MARUZİYET, TIBBİ JEOLJİK RİSKLER DİKKATE ALINDIĞINDA OLGUNLAR KÖYÜ TÜMÜYLE YUKARIDA SAYILAN UNSURLARDAN ARINDIRILMIŞ GÜVENLİ BİR ALANA TAŞINMASI ÖNERİLMEKTEDİR.

Taşınma gerçekleşmediğinde yerinde yapılması gereken önlemler ise bir İŞ PLANI ve maliyetlendirme yapılarak;

1-Köy eğimli bir yamaç üzerinde olduğundan, tüm yamaç teraslanarak, önleri duvarla örülmeli gerisi toprakla örtülmelidir.

2-Bağ ve bahçe işleri sırasında toz maskeleri ve iş elbiseleri kullanılmalı, eve bu iş malzemeleri ile gidilmemeli.

- 3-Yol yarmalarındaki asbestli kısımlar duvarla ya da başka bir teknikle örtülmeli
- 4-Yukarıda sayılan ev sahiplerinin evlerinde asbest malzeme kullanıldığından, bu evler ASBEST SÖKÜM UZMANLARI kontrolunda asbestten arındırılmalı, ya da yıkılmalı, malzemesi güvenli alana gömülmeli. Madur olanlara konut olanağı tanınmalı,
- 5-Sokak araları vd. alanlar nemli tutulmalı
- 6-Ağaçlandırma ve yeşillendirme yapılmalı
- 7-Asbest kullanımı önlenmeli
- 8-Köyde yaşayanlar asbest ve maruziyeti hakkında ne yapmaları için bilgilendirilmeli.

KAYNAKLAR

- Atabey, E. 2009. Türkiye’de asbest, eriyonit, kuvars ve diğer mineral tozları ve etkileri, MTA Yerbilimleri ve Kültür serisi-6,191s. Ankara.
- Atabey, E. 2010. Tıbbi Jeoloji Projesi 2009 yılı Araştırmaları (Akdeniz, İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi) Raporu. MTA Rapor No:11232.
- Atabey, E. 2010. Olgunlar köyü (Yayladağı-Antakya) asbest tozu etkisindeki alanın Tıbbi Jeolojik Etüt Raporu. MTA Rapor No: 11242.